

La bruixa de cal Llangardaix

Oristà

Ubicació

Comarca: Lluçanès
Lloc/Adreça: Sector sud del terme municipal
Emplaçament: A 4000 metres per pista forestal de la carretera C-670, punt quilomètric 6'300

Coordenades:

Latitud: 41.89918
Longitud: 2.05636
UTM Est (X): 421726
UTM Nord (Y): 4639013

Classificació

Número de fitxa: 08151 - 230
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia: Tradició oral
Estil / època: Contemporani
Estat de conservació: Regular
Notes de conservació: Només alguns dels veïns més grans del municipi recorden la rondalla.
Protecció: Inexistent
Accés: Obert
Ús actual: Simbòlic
Titularitat: Pública

Fitxes associades:

[Cal Llangardaix](#)

Autoria de la fitxa: Jordi Compte i Marta Homs
Data de registre de la fitxa: dv., 27/04/2007 - 02:00

Descripció

Un pastor que vivia a la masia de cal Llangardaix, a prop de Sant Nazari de la Garriga, tenia molta cura del bestiar. El seu ramat era la miroia dels altres pastors de la contrada. La manyaga era la reina del ramat, una ovella d'aquelles que es fan mirar i és l'enveja de qualsevol pastor. Però vet aquí que un d'aquests dies tranquils i pausats de primavera seria el preludi de molts disgustos del bon pastor.

Un dia del mes de maig les ovelles es trobaven pasturant una mica més avall del serrat de Sant Nazari. Quan començava a fer una mica de calor, al migdia, just a l'hora de dinar, el pastor com sempre buscava un lloc on les ovelles trobessin bona pastura: així estaven quietes i no calia estar massa pendent del ramat.

D'aquesta manera el pastor dinava tranquil i mentre les ovelles murriaven feia la becaina. Això era quasi una rutina, mai tenia cap problema.

Quan es va despertar de la becaina, com de costum, va fer una ullada al ramat i no va veure la manyaga per cap cantó. L'home va tornar a mirar i remirar i la manyaga no hi era. Es va fregar els ulls, no fos cas que encara hi portés alguna lleganya. Va fer un bon trago de la botella, va resseguir el ramat i, efectivament, la manyaga havia desaparegut. El pastor l'anava aclamant. Després de llarga estona de cridar-la i aclamar-la, va aparèixer tota ella ben bruta de terra. El pastor, en veure l'estat de l'ovella, es va esverar una mica, ja que no era normal que la manyaga anés amb la llana estarrufada i polsosa. Era una ovella més aviat presumida, sempre anava neta.

Després de comprovar que el ramat era complert, tot xino-xano va anar marxant amb el bestiar pasturant, fins que arribà l'hora de tancar-lo. Així va acabar el dia.

De d'aquell fet el pastor no treia la vista de la manyaga i la controlava sempre, com tot el ramat. No acabava de veure la cosa gens clara, temia alguna desgràcia li passaria a ell o bé al ramat, ja que des d'aquell dia el comportament de la manyaga no era el mateix de sempre.

El pastor no va veure que el marrà s'acostés a l'ovella i si algun cop ho va intentar ella fugia. Era un comportament una mica estrany el de la manyaga, perquè el pastor no va veure mai que la manyaga s'amarrís. Els dies passaven i, a part que la manyaga no es va amarrir, no va passar res més.

Un dia el pastor es va adonar que la manyaga començava a posar panxa i estovava braguer. De bell nou havia recuperat l'aspecte d'abans dels fets de Sant Nazari. Es va tranquil·litzar i el temps va anar passant.

Quan ja la manyaga estava a punt de xaiar de nou, el pastor va tornar a pensar en els fets:

- Com pot ser que aquesta ovella hagi de xaiar si no volia el marrà? No cal que hi doni més voltes, en algun moment es devien entendre. El cas és que la manyaga haurà de criar com cada any, i això és el que compta. La manyaga va parir un formós xai com mai el pastor no n'havia vist cap. Era un mascle molt blanc i cepat. L'ovella el va criar bé i el xai va créixer molt en poc temps. Quan va ser l'hora de vendre moltons el pastor pensà:

- Aquest el deixarem, em sembla que serà un bon marrà.

Efectivament, era un marrà com pocs se'n veuen, d'una llana molt fina i d'una blancor gens corrent, amb les banyes llargues i cargolades. Era l'enveja dels pastors.

Aquest marrà tan envejat pels altres pastors es va convertir en un mar de problemes pel de cal Llangardaix.

Quan l'animal va servir per amarrir les ovelles és quan van començar els maldecaps per al pastor. Li passava un fet molt estrany: quan les ovelles, tot pasturant, s'enfilaven al cim del serrat de Sant Nazari, el marrà desapareixia i quan el ramat baixava del cim aquell tornava, però sempre amb la llana polsosa i bruta de terra, igual que aquell dia de la manyaga. Si no anava a pasturar en aquest lloc no es movia del ramat, però sovint li cotava les ovelles i li esgarriava el ramat. El pobre pastor passava moltes penes, ja que des del dia que el marrà va començar a amarrir les ovelles els problemes eren un darrera l'altre.

Observacions:

(Continuació descripció)

El pastor va intentar vendre aquell animalot, però no hi va haver manera, no se'l podia treure del damunt. Estava molt avorrit, ja que el ramat cada dia anava més de mal borràs per culpa del marrà. Un dels dies que el pastor va anar a pasturar vora l'església de Sant Nazari, precisament en el lloc on va

començar la desventura de la manyaga, tot d'una el marrà va fer uns quants esvalotecs molt forts i, agafant el camí carena avall, va fugir comes ajudeu-me. Des d'aquell dia mai més s'ha sabut res del marrà.

El marrà va desaparèixer el dia i a la mateixa hora que moria una dona que vivia a la mateixa casa que el pastor, és a dir, a cal Llangardaix. La llegenda diu que aquesta dona era bruixa i un dia es va barallar amb el pastor. La bruixa, per venjar-se, li va fer la trapelleria del marrà i la manyaga. Com que el marrà i la bruixa eren la mateixa cosa, el dia que va morir la dona de cal Llangardaix, el marrà va fugir.

Aquesta versió, de títol complet "La bruixa de cal Llangardaix i la manyaga del pastor", va ser recollida i transcrita per Jordi Torres i Sociats en el llibre "Bruixes a la Catalunya interior".

Bibliografia

TORRES, Jordi (2002). Bruixes a la Catalunya interior. Farell.

